

Sammanfattning

I denna rapport undersöker vi i vilken utsträckning och inom vilka områden artificiell intelligens (AI) kan tänkas ge nya möjligheter till att effektivisera och möta arbetskraftsbehovet i offentlig sektor. Vi undersöker också vilka utmaningar som kan finnas i att på ett effektivt sätt använda AI i offentlig sektor. Vi ger dessutom en lägesbild när det gäller den nuvarande användningen av AI i offentlig sektor.

I detta avsnitt sammanfattar vi våra resultat och avslutar med att i korthet redogöra för våra fem policyrekommendationer.

Teknikutvecklingen inom AI går snabbt

Det senaste dryga decenniet har det skett betydelsefulla tekniska genombrott inom AI. Framstegen har möjliggjorts av datorers ökande beräkningskraft; den ökade tillgången till data; samt innovationer inom AI-forskning. Sedan AI baserat på så kallade neurala nätverk (en slags algoritm som är inspirerad av hur hjärnan fungerar) fick ett genombrott omkring år 2012, så har utvecklingen gått snabbt, och AI-systemen har blivit allt mer kapabla. AI har sedan dess tillämpats framgångsrikt på en mängd områden, såsom språk, syn, taligenkänning, spel och biologisk forskning. Företaget OpenAI:s lansering av chattbotten ChatGPT i november 2022 blev ett genombrott för allmänhetens intresse för den nya generationens AI, där *stora språkmodeller* och *generativ AI* har imponerat med deras förmåga att behärska språk och generera text eller grafik baserat på användarens instruktion.

I vår rapport begränsar vi oss inte till en viss typ av AI såsom generativ AI utan försöker ge en helhetsbild över AI och dess möjligheter och utmaningar i offentlig sektor. Förutom AI baserat

på neurala nätverk, så har det även skett en utveckling av andra AI-metoder som möjliggör mer kraftfulla statistiska analyser. Sådana metoder används idag ofta av organisationer för att exempelvis få djupare insikter om sina data.

Det råder osäkerhet om den framtida AI-utvecklingen. De snabba framstegen på senare år har fått vissa, inklusive flera av världens ledande AI-forskare, att förutspå att vi kan vara på väg mot ett scenario med *generell artificiell intelligens* (AGI), där datorsystemen är jämförbara eller till och med överträffar mänsklig förmåga i flera avseenden. Å andra sidan är det möjligt att teknikutvecklingen så småningom stöter på nya hinder och framstegen planar ut samt investeringsviljan avtar. Detta har skett flera gånger förut i AI-teknikens historia, exempelvis när det gäller utvecklingen av expertsystem på 1990-talet.

Möjliga ekonomiska effekter

Vår genomgång av forskningen om de ekonomiska effekterna pekar på att AI kan väntas öka produktiviteten och produktivitetstillväxten.

AI kan användas av yrkesverksamma för att automatisera en del av arbetet eller komplettera dem i det dagliga arbetet. Detta styrks av ett antal aktuella experimentella studier som har visat hur användning av stora språkmodeller kan höja yrkesverkssammans produktivitet, när de används som ett verktyg inom utvalda yrken och arbetsuppgifter.

AI kan även användas för att effektivisera organisationer, exempelvis genom mer effektiv styrning och administration. Även där AI inte är användbart i kärnverksamheten just nu, på grund av tekniska, etiska eller juridiska skäl, så skulle AI kunna höja organisationens prestanda via stöd- och ledningsfunktioner.

En annan kanal för AI:s ekonomiska effekter går via att AI kan bidra till mer produktiv forskning och utveckling. Den potentialen illustreras av det faktum att två av 2024 års Nobelpris tilldelades för innovation inom AI baserad på neurala nätverk. På så vis kan AI bidra till att accelerera vetenskapliga och tekniska framsteg.

Modern AI bygger på självlärande- och datadrivna algoritmer. Här har stora framsteg gjorts de senaste 10–15 åren. Användningen

har också gått från att mycket få till betydligt fler organisationer i offentlig och privat sektor använder AI i någon mån. Ökningen i AI-användningen har varit särskilt stor på 2020-talet. Tills relativt nyligen har det därför varit svårt att studera AI:s ekonomiska effekter. Kunskapen är ännu begränsad, och slutsatserna blir oundvikligen präglade av stor osäkerhet. Ekonomisk forskning som bygger på kvalificerade bedömningar pekar på allt från blygsamma till dramatiska ekonomiska effekter.

Givet att produktiviteten ökar i olika delar av ekonomin, så är det ändå osäkert vilken effekt det kommer att få på arbetskraftsefterfrågan i offentlig sektor. Under vissa förutsättningar kan rationaliseringar göras som möjliggör att hantera kompetens- eller arbetskraftsbrist i takt med exempelvis en åldrande befolkning, med bibehållen kvalitet. Det finns gränser för möjligheten till rationalisering i offentlig sektor eftersom människan under överskådlig tid sannolikt behöver utföra en hel del av uppgifterna i offentlig sektor, framförallt inom vård, omsorg och skola. Samtidigt kan rationaliseringar med hjälp av AI i andra delar av offentlig sektor och i privat sektor frigöra arbetskraft för personalintensiv verksamhet i exempelvis vården. Produktivitetshöjningar skulle även kunna ta sig uttryck i form av ökad kvalitet i utförandet. AI kan också möjliggöra nya typer av tjänster och därmed leda till nya arbetsuppgifter och yrken.

AI:s faktiska och potentiella användning

För att mäta hur AI används, och potentiellt skulle kunna användas, i offentlig sektor har vi använt oss av data från enkätundersökningar, jobbbannonser, och forskningsbaserade mått på AI:s tillämplighet på yrkesnivå, i kombination med registerdata om individer och organisationer. Resultaten som bygger på mikrodata kommer från den underliggande forskningsstudien av Lodefalk m.fl. (2025).

Vi finner att AI-användningen har ökat de senaste åren, men från låga nivåer. Knappt en tredjedel av organisationerna i offentlig sektor sade sig använda AI år 2021, vilket är det senaste år från vilket vi har officiell statistik. Men skillnaderna i AI-användning är stora mellan sektorer med olika huvudmän och funktioner. AI-användning är vanligare bland organisationer som är större och bland de som har högre andel högutbildade och andel IT-specialister.

Utifrån rapporter om exempelvis AI-användningen i statliga myndigheter och i kommuner har vi också försökt skapa oss en bild av vad AI används till, även om bilden inte blir heltäckande utan snarare anekdotisk. Det finns en ganska stor bredd i vad AI hittills används till i offentlig sektor. En hel del av tillämpningarna rör snarare stöd än kärnverksamheten. AI används exempelvis snarare i administration i en kommun än i dess socialtjänst. Samtidigt har vi sett att arbete pågår med att integrera AI även i kärnverksamhet.

Mer allmänt är Sverige relativt högt digitaliserat, åtminstone när det gäller att digitalisera befintlig verksamhet. Vår bedömning är dock att Sverige inte är ledande när det gäller styrning och proaktivt arbete inom digitaliseringen, strukturförändringar för att dra nytta av digitalisering och mer avancerade digitala teknologier såsom AI. Här förefaller vi ha en del att lära av exempelvis andra nordiska länder.

I vilken utsträckning och var skulle offentlig sektor kunna använda AI? Ett sätt att analysera detta är att utgå ifrån hur tillämpbar AI-tekniken är i olika yrken, vilka vi kategoriserar på hög detaljnivå. Vår analys av AI:s tillämpbarhet baseras på tillämplighetsmättet DAIOE från Engberg m.fl.(2024c), vilket har utvecklats av bland andra författarna till denna rapport och bygger vidare på etablerade mått i litteraturen. I korthet är ett yrke mer exponerat för AI om de kompetenser eller förmågor som är viktiga i yrket också är sådana där AI har gjort stora framsteg. Måttet säger dock inte om AI främst kan användas för att exempelvis automatisera eller komplettera yrkesverksamma i yrket, och inte heller om och när AI faktiskt kommer användas där. Det antas att om tekniken är tillämplig så kommer den förmodligen användas där framöver, varför måttet kan ses som framåtsyftande.

De yrken som enligt Engberg m.fl.(2024c) är mest exponerade för AI på kort till medellång sikt är tjänstemannajobb, som är inriktade mot *kognitiva* arbetsuppgifter snarare än *fysiska*. Inom offentlig sektor beräknas AI således vara mest tillämpligt inom yrken såsom planerare och utredare, kontorsassistenter och medicinska sekreterare. Några av de vanligaste yrkena i offentlig sektor överlag och majoriteten av de vanligaste yrkena på regionnivå befinner sig i den övre hälften av fördelningen när det gäller AI:s tillämplighet - det vill säga minst hälften av alla yrken är mindre exponerade än dessa. Mer fysiskt krävande jobb, såsom under-

sköterska eller städare, är mindre exponerade. Den sociala faktorn antas också vara svårare att automatisera, vilket leder till lägre AI-exponering, allt annat lika, för mer sociala yrken såsom sjuksköterska eller chef.

När vi tillämpar måttet om AI:s tillämplighet i olika yrken på registerbaserad statistik om sysselsättningen i offentlig sektor, så finner vi att drygt 20 procent av de sysselsatta är högt exponerade för AI-tekniken. Cirka 50 procent av de sysselsatta är medel-exponerade – det vill säga de är i yrken som är emellan den 25:e och 75:e percentilen i AI-exponering.

AI:s tillämplighet i offentlig sektor skiljer sig avsevärt åt mellan olika utgiftsområden, eller funktionella sektorer. I rapporten används den internationella klassificeringen *COFOG (Classification of functions of government)* för att gruppera delar av offentlig sektor per utgiftsområde, vilka benämns som olika funktionella sektorer. De funktionella sektorerna är olika sett till i vilken omfattning de drar nytta av AI:s potential, genom att använda AI. Under förenklande antaganden, såsom att organisationer i en funktionell sektor är lika varandra i termer av antal anställda, gör vi en grov jämförelse mellan potentialen och användningen. Jämför vi andelen organisationer som säger sig använda AI med andelen av sysselsättningen som är högt eller genomsnittligt exponerad, finner vi att en del funktionella sektorer har ungefär lika stor andel som använder AI som andel av de sysselsatta där AI borde kunna användas. AI är alltså relativt tillämpligt och används också. Men vi finner också tecken på att det kan finnas en betydande outnyttjad potential för flera funktionella sektorer, såsom utbildningssektorn och i statlig sektor överlag.

Scenarioanalyser illustrerar utvecklingen framåt

För att få en uppfattning om var i offentlig sektor som potentialen med AI är störst genomför vi också scenarioanalyser. Vi gör simuleringar där vi jämför utfallet om cirka 20 år (år 2044) i termer av arbetskraftsbehov och produktivitet, detta i fyra olika scenarier när det gäller AI:s utveckling.

Våra scenarioanalyser av möjliga utfall till år 2044 illustrerar att osäkerheten är stor i såväl AI:s utveckling och påverkan som i hur

olika verksamheter kan tänkas dra nytta av AI. Hur AI utvecklas och tillämpas kommer ha stor betydelse. I verkligheten är resultaten sannolikt också i hög grad förknippade med vilka kompletterande investeringar som kommer göras eller inte göras i verksamheterna.

Det är viktigt att understryka att scenarioanalyserna är enkla räkneövningar som ger diskussionsunderlag, analyserna är inte prognoser. De kan ge en indikation på var i offentlig sektor (inom vilka typer av verksamheter och yrkesgrupper) de största effekterna är att vänta, givet olika scenarier. De kan också ge en uppfattning om var skillnaden mellan nuvarande AI-användning och potentiell användning är som störst.

Alla andra faktorer som kan påverka utfallet ignoreras för att fokusera på AI:s påverkan. Även kopplingar till övriga delar av ekonomin ignoreras. Däremot bygger scenarioanalysen på olika yrkens prognosticerade arbetskraftsbehov framöver och på information om olika yrkens beräknade AI-exponering samt på registerdata som omfattar i princip alla organisationer och individer som är verksamma i offentlig sektor. Tack vare att yrkeskod observeras för de allra flesta sysselsatta individer, så kan vi uppskatta deras AI-exponering. Detta möjliggör en detaljerad analys av AI i offentlig sektor. Vi tar även hänsyn till prognoser från Statistiska Centralbyrån (SCB) om framtida arbetskraftsefterfrågan för olika yrkesgrupper.

Arbetskraftsbehovet beräknas utifrån en hypotetisk situation där AI antas öka produktiviteten exempelvis genom att automatisera arbetsuppgifter eller komplettera anställda i deras uppgifter. Produktivitetsökningarna översätts helt och hållet till motsvarande minskning av arbetskraftsbehovet, för att utföra samma produktion som tidigare. Vi antar med andra ord oförändrad produktionsnivå. Detta är dock starkt förenklat. Produktivitetsökningarna kan potentiellt även ta sig uttryck i form av höjd kvalitet, och AI kan möjliggöra nya typer av tjänster samt innebära nya arbetsuppgifter. På så vis kan de i verkligheten bidra till ökad efterfrågan på offentlig produktion. Vi bortser även från begränsningar i skalbarhet som kan uppstå på grund av mänskliga kognitiva begränsningar, i de fall AI och människa kompletterar varandra.

Scenarioanalysernas resultat

Utan en ökad AI-användning – det vill säga med status quo i teknik-tillämpningen – finner vi en 15-procentig ökning av arbetskrafts-efterfrågan i offentlig sektor och en 4-procentig ökning av produktiviteten till år 2044, allt annat lika och utifrån simuleringarna. Detta är vårt grundscenario (*baslinjen*). Vi kommer jämföra resultaten från de andra scenarierna med denna baslinje. Vi bedömer att detta scenario och dess resultat stämmer väl överens med förväntningar och prognoser i rapporter från myndigheter på området. Möjligen är scenariot något optimistiskt när det gäller produktivitetstillväxten.

I grundscenariot (*baslinjen*) väntas en särskilt stor ökning av arbetskraftsbehovet för vissa yrken, vilket framstår som en betydande utmaning. Exempelvis förväntas efterfrågan på det vanligaste yrket i offentlig sektor, undersköterskor inom äldreomsorgen, växa med 25 procent, vilket motsvarar ytterligare 29 000 anställda.

I vårt *konservativa scenario* antar vi att AI-landvinningar som redan gjorts fram till början på perioden gradvis implementeras i offentlig sektor under 20-årsperioden. Vi antar också att detta ger en måttlig ökning (10 procent) av produktiviteten även i de yrken och verksamheter där AI är mest tillämpbar. Resultaten från detta scenario tyder på en marginell nytta med AI i termer av minskat arbetskraftsbehov och ökad produktivitet. Kort sagt kvarstår stora utmaningar för offentlig sektor såvida inte AI, eller annan produktivitetstillväxt, i den privata sektorn frigör arbetskraft.

Om vi istället går över till vårt mellan- eller *huvudscenario* antar vi högre produktivitetstillväxt av AI i de mest exponerade yrkena och verksamheterna samt att produktivitetstillväxten ökar något. Vi ser detta som vårt huvudscenario. Ett bakomliggande antagande i detta scenario är att AI-tekniken inte stannar i utvecklingen där den är just nu utan fortsätter att utvecklas under 20-årsperioden, vilket möjliggör högre produktivitet och produktivitetstillväxt än i det konservativa scenariot. AI anammas i offentlig sektor och kompletterande investeringar görs. På 10-års sikt antar vi därför att produktiviteten blir 15 procent högre för de mest exponerade yrkena och verksamheterna, framförallt där generativ AI är mest tillämpbar. Över hela 20-årsperioden antar vi att AI generellt förbättras så att produktiviteten ökar, med som mest 20 procent för de mest exponerade yrkena och verksamheterna.

Utifrån sysselsättningens detaljerade sammansättning i offentlig sektor och prognoser för arbetskraftsbehovet kommer vi fram till följande i huvudscenariot. Vi finner att den totala arbetskraftsefterfrågan i offentlig sektor minskar med 11 procentenheter jämfört med baslinjen. Detta betyder dock inte att arbetskraftsbehovet minskar jämfört med idag, men istället för att öka med drygt 15 procent ökar det med knappt 4 procent. Produktiviteten ökar också. Den genomsnittliga produktivitetstillväxten per år under perioden blir cirka 0,7 procent istället för de 0,2 procenten i baslinjen. Enligt detta scenario skulle offentlig sektor således kunna bli betydligt mer effektiv med hjälp av AI och kompetensförsörjningen skulle underlättas. Vi vill dock betona att även om vi bedömer scenariot som möjligt är det definitivt inte givet. För att det ska realiseras krävs det enligt vår bedömning att offentlig sektor både är snar att införa AI-teknik och gör kompletterande investeringar som behövs för att verkligen dra nytta av AI.

I korthet vill vi också nämna det *optimistiska* scenariot och dess utfall.

Här antar vi en mer kraftfull utveckling av AI-tekniken och att AI också gör robotiken mer tillämpbar samt att detta får genomslag i offentlig sektor, exempelvis genom omsorgsrobotar. Osäkerheten om utvecklingen över tidsperioden är stor – den kan bli avsevärt mindre men också större. Vår bedömning är att scenariot också skulle kräva betydligt större kompletterande investeringar och förändringar för att dra nytta av AI:s implementering. Vad pekar utfallet från scenariot på? Simuleringarna ger vid handen att AI avsevärt skulle gynna offentlig sektor. Arbetskraftsbehovet skulle minska med drygt 4 procent jämfört med idag och med 10 procent jämfört med baslinjen. Produktivitetstillväxten över perioden skulle i genomsnitt bli drygt 1,2 procent per år.

Hur ser då utfallet ut för olika huvudmannasektorer (statliga myndigheter, regioner och kommuner) i scenarioanalyserna? Vi noterar här två saker. För det första skiljer sig utfallen påtagligt åt inte bara mellan scenarierna utan också inom scenarierna och där för olika delsektorer, vilket är väntat utifrån olika yrkessammansättning av sysselsättningen i exempelvis kommunala respektive statliga sektorn.

För det andra noterar vi stora skillnader i utfall *inom* sektorer i mellanscenariot och i det optimistiska scenariot. Det vill säga,

utfallen skiljer sig åt mellan statliga myndigheter, mellan regionala organisationer och mellan kommunala organisationer. Vi anser att detta är intressant men oroväckande och något som bör följas upp, varför vi återkommer till det i rekommendationerna. Det kan inte uteslutas att AI-implementering därmed späder på redan befintliga skillnader inom en sektor för organisationer med olika förutsättningar och produktivitet. Detta skulle exempelvis kunna vara fallet inom kommunala sektorn. Om vi återigen exemplifierar med kommuner, så menar vi att om kommuner *dessutom* skiljer sig åt i sin grad och takt av AI-implementering skulle det ytterligare riskera att förstärka skillnader. Det skulle med andra ord kunna bli svårare för vissa kommuner att leverera tjänster och varor till sina innevånare i paritet med situationen i övriga landet.

Utmaningar med AI i offentlig sektor

Detta leder oss över till olika former av utmaningar som både kan bestå av hinder för användning och risker vid användning av AI i offentlig sektor. Analysen i denna del bygger på litteraturstudier av forskning och rapporter samt enkätundersökningar.

Omfattningen av hindren och riskerna skiljer sig avsevärt åt mellan verksamheter av olika storlek och art. I ett område som hälso- och sjukvården är verksamheten relativt hårt reglerad och det kan handla om liv och hälsa, medan det på andra håll kan handla om verksamhet av mer förvaltande karaktär som inte är lika reglerad och där fel beslut inte orsakar omedelbar eller allvarlig skada. Utmaningarna med att verkligen dra nytta av AI är därmed större på vissa områden i offentlig sektor än i andra.

Vår genomgång av utmaningar med AI:s användning pekar på såväl tekniska begränsningar som andra som rör kompetens, reglering, ledarskap, kostnader och tidigare digitalisering. Dessa påverkar var och när AI kan göra mest nytta i offentlig sektor.

Som redan nämnts har AI-tekniken utvecklats snabbt på senare år. Men AI har fortfarande betydande begränsningar. Samtidigt är det osäkert hur snabbt AI kommer fortsätta att utvecklas. Flera forskare pekar därför på behovet av att bevaka (och påverka) utvecklingen och tillämpningen av AI samt dess effekter, inte minst på arbetsmarknaden.

Men begränsningar med tekniken understryker också vikten av mänsklig kompetens så att AI används när det är lämpligt och på rätt sätt. Just ut- och fortbildning inom AI är därför ett återkommande tema i genomlysningar av internationella organisationer och olika undersökningar. Det handlar både om att många behöver få grundkompetens inom AI, och att det behövs specialister med rent teknisk eller multidisciplinär kompetens. En utmaning i sammanhanget är att eftersom tekniklandskapet sannolikt kommer fortsätta förändras i snabb takt behövs såväl kontinuerlig uppdatering av utbildningarna som löpande och aktuell fortbildning.

En annan betydande utmaning för att använda AI i offentlig sektor är otydliga eller komplexa regelverk som rör AI- och dataanvändning. Mot bakgrund av bland annat resultat från enkätundersökningar bedömer vi att detta redan starkt har bidragit till begränsad användning av AI i offentlig sektor. Därför behövs det praktiska riktlinjer för AI-användningen och en översyn av och eventuella justeringar av regelverken samt deras implementering. AI borde redan kunna anammas i högre grad än nu i många uppgifter där data inte är känsliga eller relaterade till personuppgifter, såsom i stödfunktioner i offentlig verksamhet.

Eftersom data är centralt för dagens AI och Sverige är relativt digitaliserat samt har högkvalitativa register finns det enligt vår bedömning stora möjligheter att utveckla och dra nytta av AI i offentlig sektor. Här behövs det förmodligen en justering av regelverken för att möjliggöra att kraftfulla datorer i exempelvis molntjänster ska kunna användas och för att data ska kunna delas mellan organisationer i offentlig sektor samtidigt som exempelvis integritets- och cybersäkerhetsaspekter tillgodoses.

Ledarskap är sannolikt mycket viktigt för att införa och dra nytta av en ny teknologi såsom AI. Det kommer krävas investeringar över lång tid i tekniken men också i exempelvis förändrade arbetssätt och organisering för att AI ska bidra med märkbara produktivitetseffekter. Precis som med tidigare informationsteknologier finns det annars en risk att AI initialt underlevererar i avsaknad av kompletterande investeringar, inte bara i tekniken utan även i exempelvis utbildning och regelverk. Ledarskapet behöver också engagera många medarbetare i AI:s anammande. På så vis främjas användningen men det underlättar också att identifiera de uppgifter eller

problem i verksamheterna där AI skulle kunna komma till störst nytta och att sedan ta fram lämpliga AI-lösningar.

En del AI-satsningar bör kunna genomföras utan resurstillskott men definitivt inte alla. AI kommer sannolikt automatiskt bli mer tillgängligt när offentlig sektors IT- och kommunikationssystem uppgraderas. Vi bedömer också att vissa AI-lösningar skulle kunna börja användas mer utan större extrakostnader. Men många andra AI-lösningar behöver anpassas eller utvecklas för en viss kontext eller för kärnverksamhet med känsliga uppgifter och beslut som gäller enskilda, vilket kan vara relativt kostsamt. Vi ser även ett stort behov av satsningar på kompetensutveckling på alla nivåer, vilket kräver en hel del resurser.

I likhet med AI-kommissionen (2024) anser vi utifrån vår analys att det behövs betydande nya resurser för att möjliggöra en högre grad av AI-användning i offentlig sektor. Förutom det ovan nämnda behövs det resurser för en betydligt bättre infrastruktur för AI i offentlig sektor. Sveriges decentraliserade förvaltningsmodell med 678 enheter (367 myndigheter, 21 regioner och 290 kommuner) som har relativt hög grad av autonomi, innebär särskilda utmaningar för att effektivt införa och dra nytta av AI i offentlig sektor. Dels skapar detta en betydande risk för duplicering och ineffektivitet om var och en ska utreda möjligheten att få använda en AI-lösning, testa lösningen och sedan skala upp den, dels bidrar det sannolikt till ökade skillnader mellan organisationer med olika förutsättningar. Vår genomgång pekar på att det här behövs ökad samordning, samverkan och informationsdelning samt nationella satsningar. Det pågår ett arbete med att utveckla en förvaltningsgemensam digital infrastruktur, vilken kanske också skulle kunna vidareutvecklas för att såväl underlätta och dela enskilda initiativ som för att ta fram en del gemensamma AI-lösningar. Vi välkomnar därför AI-kommissionens förslag om en "AI-verkstad" för offentlig sektor, inklusive en "AI-insatsstyrka" som kan stötta olika verksamheter ute i offentlig sektor.

Rekommendationer

Utifrån vår analys drar vi slutsatsen att AI inom offentlig sektor har potential att ge betydande samhällsnytta, men för att denna nytta

ska kunna bli verklighet krävs ett antal åtgärder. Vi har identifierat fem områden där det behövs åtgärder anpassade till de förutsättningar som råder inom offentlig sektor. Vi redogör här för dem i korthet.

1. **En strategi och ledarskap för AI i offentlig sektor:** Det behövs en mycket tydligt formulerad och långsiktig samt väl förankrad strategi för AI-användningen i offentlig sektor och ett tydligt ledarskap. Givet osäkerheten och den snabba utvecklingen så behöver strategin sedan följas upp åtminstone årligen och revideras vid behov. Här behövs det underlag om AI-användningen, vilket knyter an till vår rekommendation nedan om att bevaka, utveckla och forska.
2. **Guida och se över regler:** Det är brådskande och mycket angeläget med guidning och översyn på regelområdet när det gäller datadelning och AI-användning. Utan detta bedömer vi att otydliga eller komplexa regelverk även fortsättningsvis får en hel del offentliga organisationer och yrkesverksamma samt privata utförare av offentliga välfärdstjänster att inta vänteläge och avvakta med AI-användning.
3. **Ut- och fortbilda:** Det finns starka skäl att överväga hur kompetensutveckling i mycket högre grad ska möjliggöras inom AI-området, och detta på kontinuerlig basis. Utbildning och kontinuerlig fortbildning är enligt vår bedömning A och O för att dra nytta av AI i offentlig sektor. Utbildning behöver ske på flera nivåer, för enskilda yrkesverksamma och för organisationer och arbetsplatser. Utöver detta behöver det offentliga se över fortbildningsutbudet på AI-området, kapaciteten att utbilda specialister inom AI-området, integration av AI i andra utbildningar, samt dimensioneringen av olika utbildningsområden med hänsyn till AI:s effekter.
4. **Samverka, samordna och överväg strukturförändringar:** Det behövs betydligt utökade nationella insatser för hela den offentliga sektorn i syfte att stötta upp offentliga organisationer på olika nivåer när det gäller AI-användning. De stöttande insatserna inbegriper kraftigt utökad samverkan, samordning och informationsdelning om AI mellan offentliga organisationer.

Samtidigt bör en utredning tillsättas om att utveckla en förvaltningsgemensam AI-infrastruktur. En sådan infrastruktur kräver sannolikt betydande resurstillskott men bedöms central för att med hjälp av AI kunna främja en effektiv offentlig sektor. I en sådan infrastruktur skulle Sveriges högkvalitativa data dels kunna delas på ett säkert sätt, dels kunna användas i utveckling, träning och användning av AI med hjälp av både egen beräkningskraft och molntjänster. Inom ramen för infrastrukturen skulle också en del gemensamma AI-lösningar och tjänster kunna erbjudas.

Dessutom vore strukturella förändringar av offentlig förvaltning önskvärda för att kunna möta aktuella och inte minst framtidens utmaningar, inklusive att dra nytta av AI. Om det mest ändamålsenliga vore en förändrad ansvarsfördelning mellan olika nivåer, sammanslagningar av mindre enheter, eller både och kan behöva utredas.

5. **Bevaka, utveckla och forska:** Eftersom det finns stor osäkerhet om AI:s fortsatta utveckling och om såväl positiva som negativa effekter på samhället samt offentlig sektor är det centralt med löpande och noggrann uppföljning och analys på området. Vi föreslår därför inrättandet av ett organ eller funktion som bevakar AI från ett samhällsligt perspektiv, med fokus på behov av både kort- och långsiktiga insatser från det offentliga och nödvändiga förändringar i offentlig sektor.

Vi noterar också en anmärkningsvärd brist på forskning om AI:s påverkan på arbetskraftsbehov och produktivitet i offentlig sektor. Som ett led i bevakning och uppföljning bör statistik om AI-användningen i offentlig sektor framgent produceras löpande av SCB, snarare än ad hoc.